

Η ΝΕΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

Περιεχόμενα

Η ΝΕΑ ΠΑΤΡΙΔΑ.....	1
1. Η ίδρυση της Νέας Ιωνίας	1
2. Οι Προδρομικοί Σύλλογοι	5
3. Τα Πρώτα Χρόνια των Σπαρταλήδων στη Νέα Ιωνία.....	8
4. Η Νέα Ιωνία Γίνεται Δήμος.....	14
5. Τα Δύσκολα Χρόνια της Κατοχής.....	15
6. Περίοδος Αναδημιουργίας. Ανέγερση του «Οίκου Σπάρτης» .	16
Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ (1975 - 2005)	21
Η ΕΝΩΣΗ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ	25
Η ΕΝΩΣΗ ΣΠΑΡΤΗΣ ΒΡΑΒΕΥΕΙ ΜΕ ΤΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ	26

Η ΝΕΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

1. Η ίδρυση της Νέας Ιωνίας

● Έχουν γραφτεί πολλά για την εγκατάσταση των Σπαρταλήδων στο συνοικισμό «Ποδαράδες», τη σημερινή «Νέα Ιωνία». Με βάση τα «Απομνημονεύματα» του Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου, αλλά και στοιχεία από άλλες πηγές, από τις αρχές ακόμα της δεκαετίας του '80, ο Βάσος Βογιατζόγλου και ο Χάρης Σαπουντζάκης σε ομιλίες και συγγράμματα τους επικαιροποιούσαν, με ιδιαίτερη έμφαση, τα' αληθή γεγονότα, έτσι ώστε η Νέα Ιωνία κατοχυρώθηκε ως η πολιτεία που ίδρυσαν οι Σπαρταλήδες, χωρίς φυσικά να παραγνωρίζεται η τεράστια παρουσία και συμβολή των άλλων μικρασιατών προσφύγων, από την Ινέπολη και Κασταμονή, τη Σμύρνη, την Αλάια, τα Βουρλά, την Αττάλεια, τον Πόντο, την Καππαδοκία, τη Σαφράμπολη, τη Νεάπολη, το Ικόνιο, το Αϊβαλί, τα Θυάτειρα...

● Ας δούμε, λοιπόν, όσο πιο σύντομα γίνεται, το πώς ιδρύθηκε η Νέα Ιωνία. Είναι άνοιξη του 1923. Η Επαναστατική κυβέρνηση του Νικόλαου Πλαστήρα έχει ιδρύσει το «Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων», με σκοπό την εν γένει αποκατάστασή τους στην Ελλάδα (αστική και γεωργική). Άρχισαν να γίνονται σχέδια για την οριστική στέγασή τους, αφού στην αρχή έμεναν πρόχειρα σε σκηνές και παράγκες.

Η περιοχή «Ποδαράδες», την οποία διέσχισε ο Ποδονίφτης, προσφερόταν για την εγκατάσταση προσφύγων που θα απασχολούνταν με την ταπητουργία. Προς αυτή την περιοχή οδηγήθηκαν οι επικεφαλής των Σπαρταλήδων, με πρώτο τον Παπαϊωακείμ, ένα μαρτιάτικο πρωινό πεζοπορώντας από το τέρμα Πατησίων (τη γνωστή «Αλυσίδα»). Για τους χιλιοταλαιπωρημένους από τις κακουχίες πρόσφυγες η περιοχή φάνταζε ως «θελκτική» και «ευάερος», γιατί ήταν εξοχική, είχε λίγα δέντρα, κάποια αμπέλια και στη μέση τη γραμμή του «θηρίου» (του ατμήλατου τρένου της εποχής). Ίσως είχαν επηρεαστεί, περισσότερο

απ' όσο έπρεπε, από την ύπαρξη του χειμάρρου και την πιθανή άντληση των νερών του για την ταπητουργία.

Η ψύχραιμη εκτίμηση σήμερα πια λέει ότι δεν ήταν δα και τόσο κατάλληλος ο τόπος, έτσι περικλειστος από παντού, με λόφους και λοφίσκους... Στην πατρίδα τους ζούσαν σ' ένα απέραντο οροπέδιο, στα 1.000 μέτρα, μέσα στο πράσινο και τα νερά. Τώρα κατέβαιναν στα εκατό μέτρα, σ' ένα χώρο θαμνώδη, χωρίς ορίζοντα, χωρίς πράσινο, χωρίς αέρα...

Βιαστικά άρχισαν να διανοίγονται δρόμοι και να καθαρίζονται κομμάτια γης, γύρω από τη σημερινή Λεωφόρο Ηρακλείου και μεταξύ των οδών Ελευθερίου Βενιζέλου και Σμύρνης, σε μίαν ακτίνα 500 περίπου μέτρων από την ανεγερθείσα αργότερα εκκλησία των Αγίων Αναργύρων.

Αυτό το «βιαστικά», το «πολύ βιαστικά», να στεγαστούν όπως όπως οι πρόσφυγες βάρυνε πολύ στην μετέπειτα εξέλιξη της πόλης. Ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι, λίγες πλατείες, στενοί δρόμοι. Η πλήρης αντίθεση με την εικόνα του γειτονικού Ψυχικού, που τότε κι αυτό, αλλά από άλλη γωνία (της ιδιωτικής εκμετάλλευσης), άρχιζε τη ζωή του.

● Την **Κυριακή 27 Ιουνίου 1923** σε πανηγυρική εκδήλωση μπήκε ο θεμέλιος λίθος του συνοικισμού. Αξίζει να περιγράψουμε αυτό το γεγονός!!!

Στο ύψος περίπου όπου η σημερινή οδός Π. Π. Γερμανού (τότε Γυθείου) συναντάει την Κ. Βάρναλη(τότε Μορκεντάου) είχε στηθεί επάνω σε μια μεγάλη δεξαμενή νερού, ειδική εξέδρα, η οποία είχε καλυφθεί με χαλιά (πότε πρόλαβαν κιόλας να τα φτιάξουν οι Σπαρταλήδες!), που τόνιζαν τον ιδιαίτερο ρόλο που ήθελαν να διαδραματίσουν στο χώρο αυτό οι πρώτοι οικιστές του. Είχαν στηθεί αψίδες από βάγια κι είχαν τοποθετηθεί ανθοστήλες με λουλούδια των γύρω αγρών. Διάκοσμος όμορφος και συμβολικός μαζί!

Επίσημοι ήταν πολλοί και σημαντικοί: ο ίδιος, ο αγαπημένος των προσφύγων, «μαύρος καβαλάρης», ο Νικόλαος Πλαστήρας, ο

πρωθυπουργός Στυλιανός Γονατάς, οι υπουργοί Δοξιάδης και Σιδέρης και εξίσου σημαντικό, ο παλιός Αμερικανός πρεσβευτής στην Πόλη κι αμέσως μετά πρώτος πρόεδρος της περίφημης «Εταιρείας Αποκαταστάσεως Προσφύγων», που γρήγορα παρέλαβε από το «Ταμείο» το έργο της στέγασής τους, με την ταχύτατη, πράγματι, ανέγερση των προσφυγικών κατοικιών, ο Ερρίκος Μορκεντάου.

Η παρουσία του Μορκεντάου τιμούσε ιδιαίτερα τους Σπαρταλήδες, αφού ήταν ο άνθρωπος που, εξαιτίας της θέσεώς του στα δύσκολα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, είχε γλιτώσει πολλούς άνδρες της Σπάρτης από την εξορία και το θάνατο.

Ο Παπαϊωακείμ δεν έχασε την ευκαιρία. Μετά τον αγιασμό ζητά και παίρνει το λόγο και με τη βροντώδη φωνή του αναφέρεται στην προσφορά της Σπαρταλήδικης κοινότητας στη Μ. Ασία και εν ονόματι αυτής της προσφοράς παρακαλεί να δοθεί στο συνοικισμό το όνομα «Νέα Σπάρτη». Δίκαιο το αίτημα. Και σε άλλες περιοχές συνυπήρχαν πρόσφυγες από διάφορες κοινότητες, αλλά πρυτάνευσε το όνομα της πρώτης, της πολυπληθέστερης, της πιο δυναμικής. Ο Πλαστήρας, σαν πολιτικός πια, στρογγυλεύει λίγο τα πράγματα και αντιπροτείνει το «Νέα Πισιδία», για να καλύψει και τις άλλες κοινότητες γύρω από τη Σπάρτη. Αν και αρκετά χλιαρή και ελάχιστα «ελκυστική», η ονομασία γίνεται δεκτή. Σ' ένα λαξευμένο ακρογωνιαίο λιθάρι σκαλίζεται βιαστικά το «Νέα Πισιδία» και τοποθετείται σε ένα χαντάκι, λίγο πιο εκεί, στη διασταύρωση των σημερινών οδών Ηρακλείου και Ελ. Βενιζέλου.

Ο θεμέλιος λίθος τοποθετήθηκε, αλλά το όνομα δεν επιβίωσε. Τα χρόνια ήταν δύσκολα. Οι πρόσφυγες έφταναν πια κατά εκατοντάδες στους «Ποδαράδες». Μέρα τη μέρα ξεφύτρωναν συνοικίες (Νεάπολη, Σαφράμπολη, Ινέπολη, Ελευθερούπολη, αρκετά αργότερα Περισσός). Αρχικά στο πλάνο της ανέγερσης του οικισμού και της απαλλοτρίωσης του ιστορικού κέντρου από τον «Πανάγιο Τάφο» η περιοχή αυτή είχε πρόχειρα ονομασθεί «Ιωνία». Το κάπως άχρωμο «Νέα Πισιδία», το οποίο δυστυχώς δεν υποστηρίχθηκε κιόλας, υποχώρησε μπροστά στο εντυπωσιακό «Ιωνία» που, αφού πήρε και το πρόθεμα «Νέα» κι έγινε «Νέα Ιωνία», επιβλήθηκε πια στη συνείδηση των οικιστών, κι ως ένα

σημείο, και των ιδίων των Σπαρταλήδων που δεν αντέδρασαν. Άλλωστε λέγεται ότι αρχικά νουνός και του «Ιωνία» ήταν ένας αξιόλογος Σπάρταλης δικηγόρος, ο Χρηστίδης! Τώρα, βέβαια, πώς ονομάζεται μια περιοχή «Ιωνία», όταν δεν βλέπει τουλάχιστον θάλασσα, κι όταν πάντως οι πρώτοι οικιστές της ήθελαν να λένε ότι είναι απόγονοι Δωριέων, αυτό είναι μιας άλλης τάξεως παράδοξο! Όμως ποιος μπορούσε να σκεφτεί τότε τέτοια πράγματα...!!!

● Ως το 1934, που έγιναν οι πρώτες Δημοτικές Εκλογές και πλέον επίσημα είχε ονομασθεί ο προσφυγικός συνοικισμός ως Δήμος Νέας Ιωνίας, η πολιτεία των ξεριζωμένων αριθμούσε περισσότερους από 20.000 κατοίκους. Όλοι ή σχεδόν όλοι ήταν πρόσφυγες!

Οι Σπαρταλήδες, που εγκαταστάθηκαν στη Νέα Ιωνία, ως το 1930 υπολογίζονται στους 2.500. Ήταν τότε η πιο πολυάριθμη κοινότητα. Σήμερα δεν είναι, καθώς οι Σπαρταλήδες μετακινήθηκαν στα βόρεια προάστια, σε μεγάλο βαθμό, εξαιτίας της επιτυχούς επιχειρηματικής τους δραστηριότητας στη βιομηχανία ή τη βιοτεχνία, αλλά και στην Αθήνα.

● Σήμερα, γενικεύοντας θα πούμε ότι, τα δεδομένα έχουν αλλάξει σχεδόν ριζικά στον πολυπολιτισμικό δήμο της Νέας Ιωνίας. Οι μικρασιάτες πρόσφυγες και οι απόγονοί τους είναι μειοψηφία και οι Σπαρταλήδες ασφαλώς και δεν είναι πια η πρώτη αριθμητικά δύναμη, ακόμη και στο Ιστορικό Κέντρο. Εξακολουθούν ωστόσο να κάνουν αισθητή την παρουσία τους με την υψηλή κοινωνική τους θέση, την ενασχόλησή τους με το εμπόριο και, βέβαια, με τις δραστηριότητες του Συλλόγου τους, της «Ενώσεως Σπάρτης Μ. Ασίας».

Στο έργο αυτό όταν λέμε «Νέα Πατρίδα» εννοούμε συνθετικά πλέον τη Νέα Ιωνία, όπου από την πρώτη στιγμή εγκαταστάθηκε ο μεγαλύτερος όγκος των Σπαρταλήδων, όπου ιδρύθηκε και συνέχισε, χωρίς διακοπή, να λειτουργεί ο Σύλλογός τους, ως οιονεί «στέγη των απανταχού Σπαρταλήδων». Φυσικά, δεν αγνοούμε καθόλου τη ζωή και τη δράση Σπαρταλήδων σε άλλα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού, αλλά το

κέντρο βάρους μας είναι η Νέα Ιωνία και ο Σύλλογος των Σπαρταλήδων.

Ο συγγραφέας αυτού του τόμου σε ανακοίνωσή του που έγινε στο 5^ο Συμπόσιο Ιστορίας – Λαογραφίας Αττικής, οργανωμένο από το Δήμο Ν. Ιωνίας και την Ένωση το 1992, στους χώρους του Συλλόγου, αναφέρει ότι, ύστερα από έρευνα στα Δημοτολόγια του Δήμου των ετών 1934 και 1937 και σε δείγμα 1.500 εγγραφών προκύπτει ότι οι Σπαρταλήδες δεν ήταν μόνο οι ιδρυτές, αλλά και η πρώτη αριθμητικά δύναμη προσφυγικής κοινότητας στη Νέα Ιωνία. Πιο συγκεκριμένα 160 στους 1.500 κατοίκους έχουν δηλώσει τη Σπάρτη ως τόπο γέννησης ή καταγωγής τους. Το 11% δηλαδή. Με βάση πάντα τα στοιχεία εκείνα, δεύτερη αριθμητικά κοινότητα ήταν οι Σμυρνιοί, που έφταναν τους 120 και τρίτη οι Αλαγιώτες που ήταν 75. Στην ίδια θέση και οι Κωνσταντινουπολίτες, με το πρώτο κύμα φυγής τους. Ακολουθούσαν οι Κονιαλήδες (από το Ικόνιο), οι Βουρλιώτες, οι Ινεπολίτες – Κασταμονίτες, οι Καππαδόκες (κυρίως από τη Νεάπολη, τη Νίγη και την Καισάρεια). Αρκετοί ήταν οι Αϊβαλιώτες, οι Αξαρλήδες (από τα Θυάτεια). Οι από τον Πόντο προερχόμενοι (Τραπεζούντα, Αμισσό, Σινώπη, κλπ.) ήταν βέβαια πάρα πολλοί, αλλά εμφανίζονται ενιαία ως «Πόντιοι».

Μεγάλος αριθμός προσφύγων προερχόταν από την ευρεία περιοχή της Κεντροδυτικής και Νότιας Μ. Ασίας (Πισιδία, Παμφυλία, Λυκαονία, Λυκία, Φρυγία) με επικεφαλής τις πόλεις: Σπάρτη, Αττάλλεια, Ικόνιο, Αϊδίνι, Βουρδούρι, Ναζλή και τις κωμοπόλεις Σίλλη, Μάκρη, Αλία κλπ. Ουσιαστικά 1 στους 3 πρόσφυγες προέρχονταν από τα μέρη αυτά.

2. Οι Προδρομικοί Σύλλογοι

● Το 1933 με την επωνυμία «Ένωση Σπαρταλήδων Ν. Ιωνίας: Τα Σπάρτα» ιδρύεται στη Νέα Ιωνία ο σύλλογός μας, ο οποίος ύστερα από τροποποιήσεις καταστατικού θα λάβει το τελικό όνομα: «Ένωση

Σπάρτης Μ. Ασίας». Όμως υπήρξαν και προδρομικοί σύλλογοι των Πισιδών και των Σπαρταλήδων.

Αναφερόμαστε πρώτ' απ' όλα στο σύλλογο με τον τίτλο «Σύλλογος Πισιδών» που ίδρυσαν στη Σμύρνη, για τους εκατοντάδες παροικούντες εκεί Σπαρταλήδες, ο **Περικλής Ηλιάδης**, μετέπειτα βουλευτής στην Ελλάδα, της περιοχής Καστοριάς, ο Σοφοκλής Παλιόγλου και οι Γιάννης και Σταύρος Βερουτζής, Ιπποκράτης Σοκόγλου, Σπύρος Σταυρίδης και Βάσος Θεμελίδης.

Ο σύλλογος αυτός ή ενδεχομένως κάποια μετεξέλιξή του, με την ονομασία πια «**Ελληνικός Σύλλογος Ενώσεως Πισιδών Σμύρνης**» εμφανίζεται το 1918 να διαδραματίζει σοβαρό ρόλο στη σύνταξη υπομνημάτων προς τις Μεγάλες Δυνάμεις, με σκοπό την προέλαση του Ελληνικού στρατού, μετά το 1919, προς τη Σπάρτη και την απελευθέρωσή της. Τα υπομνήματα αυτά που υπογράφονται από πολλούς εξέχοντες Σπαρταλήδες (Δαμιανίδης, Στύλογλου, Γρηγοριάδης, κ.α.) προωθούνται από τον Βασιλάκη Αρτεμιάδη και τον Βασ. Μουσαίο στον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος όμως είναι απολύτως αρνητικός.

Ο Παπαϊωακείμ, όταν είχε φτάσει στη Σμύρνη, αμέσως μετά την αποβίβαση εκεί του Ελληνικού στρατού (Μάιος 1919), σ' αυτό τον σύλλογο είχε απευθυνθεί για να βοηθήσει στον έρανό του για τα κατεστραμμένα σχολεία της Σπάρτης.

● Είμαστε πια στην Αθήνα αμέσως μετά τον ξεριζωμό, το 1923. Ο Παπαϊωακείμ πρωτοστατεί στην ίδρυση συλλόγου. Έτσι συστήνεται προσωρινό συμβούλιο από τους: Βασίλειο Πετράκη, Χριστόφορο Ιατρίδη, Βασίλειο Ιατρίδη, Μηνά Κεχαγιόγλου, Χαράλαμπο Χρηστίδη, Ιορδάνη Δημητριάδη, Ευστάθιο Τσενόγλου, Νικόλαο Χατζηδουρμούσογλου. Πρόεδρος, για ένα μικρό διάστημα, αναλαμβάνει ο ίδιος ο Παπαϊωακείμ, μετά όμως τη σκυτάλη παραλαμβάνει ο Βασ. Πετράκης, δικηγόρος, που είχε διαπρέψει στην Πόλη και είχε προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες στους συμπατριώτες του λόγω των γνωριμιών του με την Ύπατη Αρμοστεία εκεί. Ο Σύλλογος αυτός ως κύριο έργο είχε να συμπαρασταθεί στους ξεριζωμένους αλλά και διεσπαρμένους πια σ'

όλη την Ελλάδα Σπαρταλήδες και να τους βοηθήσει στην απογραφή των εγκαταλειφθεισών περιουσιών τους και τη διεκδίκηση αποζημιώσεων, με βάση τους όρους της Ανταλλαγής. Γι' αυτό το λόγο χρειάστηκε να γίνει ένα είδος «Παραρτήματος» στη Νέα Ιωνία, με κύριο σκοπό κι εδώ τη συλλογή και προώθηση των δηλώσεων των Σπαρταλήδων.

Κι αυτό το έργο ας μη θεωρηθεί εύκολο. Άνθρωποι του συλλόγου καθοδηγούσαν χήρες γυναίκες, ανθρώπους που δεν ήξεραν καλά τα ελληνικά, οικογενειάρχες με μικρά παιδιά να καταγράψουν ό,τι άφησαν πίσω τους φεύγοντας ως ξεριζωμένοι, γυμνοί, πένητες σχεδόν, αφού ό,τι είχαν και δεν είχαν ή τους το πήραν με τη βία ή το παρέδωσαν. Μόνο την ψυχή τους κουβάλησαν με την ελπίδα ότι τουλάχιστον θα ζούσαν ελεύθεροι στην ελληνική πατρίδα.

Η υπόθεση «ανταλλάξιμη περιουσία» δεν είναι δυνατόν να αναλυθεί σ' αυτά τα κείμενα. Οι περιουσίες των Ελλήνων ήταν πενταπλάσιες από αυτές των Τούρκων ανταλλαξίμων της Μακεδονίας. Όμως τελικά δόθηκαν ψίχουλα. Κι αυτά με τη μορφή μετοχών. Έστω ήταν κάτι... Μια «σερμαγιά» για τους επιτήδειους επιχειρηματίες, οι οποίοι την πολλαπλασίασαν.

● Ο συνοικισμός της Νέας Ιωνίας έχει πια ιδρυθεί. Πολλοί Σπαρταλήδες κατευθύνονται σ' αυτήν. Ανάμεσά τους πολλοί νέοι, φερέλπιδες επιστήμονες και επιχειρηματίες που διψούν για δημιουργία. Με πρωτοβουλία του **Γαβριήλ Τσακίρη**, νεαρού δικηγόρου τότε, ιδρύεται το 1925 στη Νέα Ιωνία ο **«Σύλλογος Νέων της Σπάρτης, η Αναγέννηση»** για να θυμίζει την «Αναγέννηση» της πατρίδας. «Σύλλογος Νέων» για την εποχή εκείνη και μάλιστα «Σύλλογος Νέων Σπαρταλήδων» οπωσδήποτε ήταν κάτι πρωτοφανές!

Ο Γ. Τσακίρης με στενό συνεργάτη του τον Αβραάμ Καχραμάνογλου (Πρόεδρος ο πρώτος στην αρχή κι αμέσως μετά πρόεδρος ο δεύτερος) ξεσηκώνουν τους νέους σε μια προσπάθεια να γνωρίσουν την Αθήνα, επισκεπτόμενοι αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία κλπ., να εγκλιματιστούν και να προσαρμοστούν το συντομότερο δυνατό... Δίπλα στους δύο αυτούς πρωτεργάτες στοιχήθηκαν οι: Ιπποκράτης

Γεωργιάδης, Χάρης Καχραμάνος, Θρασύβουλος Καχραμάνογλου, Σωτήρης και Σάββας Θωμόγλου.

Με την τρισυπόστατη αυτή μορφή: κεντρικός σύλλογος στην Αθήνα, παράρτημα στη Νέα Ιωνία και σύλλογος νέων στη νέα Ιωνία προχώρησαν τα πράγματα ως το τέλος της δεκαετίας του '20 και της αρχές της δεκαετίας του '30.

3. Τα Πρώτα Χρόνια των Σπαρταλήδων στη Νέα Ιωνία

● Οι γυναίκες μαζεύτηκαν από τα νησιά με τα παιδιά τους. Βρήκαν, όσες βρήκαν, τους άντρες τους. Η ζωή άρχισε κάπως να στρώνει. Στη γρήγορα εξελισσόμενη Νέα Ιωνία άρχισαν να κτίζονται βιαστικά εκατοντάδες προσφυγικές κατοικίες από την Εταιρεία Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.). Παράλληλα άρχισαν να κτίζονται και να λειτουργούν εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας και ταπητουργίας. Ήδη από το 1917 υπήρχε μια βιομηχανία του Αρκά Γεωργίου Κυρκίνη (Εριουργία – Βαμβακουργία – Μεταξουργία – Ταπητουργία) που συνεχώς προόδευε. Σ' αυτήν πολύ γρήγορα προστέθηκαν τα εργοστάσια των προσφύγων με τους Σπαρταλήδες επιχειρηματίες να έχουν τον πρώτο λόγο: το *Τρία Άλφα των Στύλογλου – Εφραίμογλου – Αθανάσογλου*, που συνεχίζει να λειτουργεί ως σήμερα, τα ταπητουργεία των *Φίλιππου Καχραμάνογλου, Αβραάμ Καχραμάνογλου, Σοφίας Γαβριηλίδου, Τηλέμαχου Δουρμούσογλου, Νικόλαου Χατζησταθόγλου, Δημήτριου Εφραίμογλου* και τόσων άλλων.

Εργοστάσια Σπαρταλήδων, κλωστοϋφαντουργίας και ταπητουργίας, αναπτύχθηκαν σ' ολόκληρη την Ελλάδα: Θεόδωρου Παπάζογλου και υιών στο Περιστέρι, Παγιασλή και Δανόπουλου στη Νίκαια, Δαμιανού Καχραμάνογλου και υιών στο Κερατσίνι, αδερφών Μωραλόγλου και Σινανίδη στο Βύρωνα, Πρόδρομου Γρηγοριάδη στο Βόλο, Νίκου Σουτζόγλου στις Σπέτσες, Κοτζαϊβάζογλου στην Έδεσσα κλπ.. Όταν η

ταπητουργία κατέρρευσε στη δεκαετία του '30, οι περισσότεροι μετέτρεψαν τα εργοστάσιά τους σε βιομηχανίες υφασμάτων.

Στα εργοστάσια αυτά βρήκε δουλειά πολύς κόσμος και ανάμεσά τους, φυσικά, και πολλοί Σπαρταλήδες (όπως συνέβη αργότερα με τη μεγάλη βιομηχανία κασμιριών του Μηναΐδη (και Φωτιάδη) στα Πατήσια.

● Όπως είπαμε χαρακτηριστικό γνώρισμα των Σπαρταλήδων υπήρξε πάντα η προσήλωσή τους στη θρησκεία. Έτσι με το που άρχισε να σχηματίζεται η πόλη της Νέας Ιωνίας φάνηκε η μεγάλη ανάγκη για την ίδρυση ναού. Ο Παπαϊωακείμ, που είχε ήδη εγκατασταθεί με την οικογένειά του σ' έναν οικίσκο, ακριβώς απέναντι από το βορινό τμήμα του σημερινού ναού των Αγίων Αναργύρων, αγωνίζεται να στεγάσει τα άγια των αγίων. Πιέζει τον εργολάβο που χτίζει τα σπίτια της Ε.Α.Π. να του παραχωρήσει μια παράγκα, εκεί στη γωνία των οδών Κ. Βάρναλη και Π.Π. Γερμανού. Κι από κει, με ένα μικρό σήμαντρο που είχε κρεμάσει, καλεί τους Χριστιανούς, στην πλειοψηφία βέβαια Σπαρταλήδες να γιορτάσουν τη γέννηση του Χριστού, 25 Δεκέμβρη του 1923!

● Το 1924 φτάνει στη Νέα Ιωνία ως ο τελευταίος ανταλλάξιμος, ο Πατάρων Μελέτιος, ο Σπάρταλης δεσπότης ο οποίος ήδη από το 1920 είχε χειροτονηθεί μητροπολίτης Πισιδίας, αν και μακράν της γενέτειράς του. Ο τότε αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρύσανθος τον διορίζει αρχιερατικό επίτροπο στη Νέα Ιωνία, με τον τίτλο του επισκόπου Πατάρων! Ο Μελέτιος θα παραμείνει στο ποίμνιό του και δεν θα δεχθεί δελεαστικές προτάσεις για ν' αναλάβει μητροπολίτης αλλού. Θα πάει μόνο για ειδική αποστολή, στη διάρκεια της Κατοχής, στην Αλεξανδρούπολη.

● Καθώς οργανώνονται πια και οι άλλες προσφυγικές κοινότητες και ξεκινούν οι ανεγέρσεις ναών στις γειτονιές τους, αφιερωμένων στους αγίους των πατρίδων τους (Άγιος Ευστάθιος στη Νεάπολη, Άγιος Στέφανος στη Σαφράμπολη, Κοίμηση της Θεοτόκου στην Ινέπολη), ο Παπαϊωακείμ κι άλλα στελέχη των Σπαρταλήδων δεν μένουν αργοί. Η Ε.Α.Π. επιχορηγεί την ανέγερση ναού και γρήγορα θα μπει ο θεμέλιος λίθος του κατοπινά μητροπολιτικού ναού της Νέας Ιωνίας, του ναού

των Αγίων Αναργύρων. Κατά τον ιερέα η ονομασία δόθηκε από το πρώτο εικόνισμα που έφερε μια Σπαρταλιά στο ναό, και που ήταν των Αγίων Αναργύρων. Ναός (εξοχικός) των Αγίων Αναργύρων υπήρχε και στη Σπάρτη, όμως εδώ υπήρχε ένας συμβολισμός: οι πρόσφυγες, ανέστιοι, πένητες και γυμνοί, «ανάργυροι» δηλαδή, σωστά θα είχαν το ναό τους αφιερωμένο στους Αγίους Αναργύρους, τον Κοσμά και Δαμιανό.

● Η τελετή της θεμελίωσης των Αγίων Αναργύρων έγινε με μεγάλη επισημότητα την **Κυριακή 10 Ιουνίου 1928**. Σ' αυτήν είχαν προστεί ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος κι ο Πατάρων Μελέτιος. Το θεμέλιο λίθο είχε θέσει ο τότε δήμαρχος Αθηναίων Χ. Πάτσης (η Νέα Ιωνία ακόμη ήταν συνοικισμός). Το μεγάλο γεγονός των εγκαινίων όμως ήταν η εμφάνιση του *Ελευθέριου Βενιζέλου*, ο οποίος συνοδευόταν από τα πιο σημαντικά στελέχη των Φιλελευθέρων, το Σοφούλη, τον Τσιμπιδάρο, τον Παπαναστασίου, τον Μπακάλμπαση. Ο Βενιζέλος μετά τον αγιασμό μίλησε από το βορινό εξώστη του 1^{ου} δημοτικού σχολείου Ν. Ιωνίας, το οποίο τότε ακόμη λεγόταν «Αρρεναγωγείο», στον κόσμο που παραληρούσε. Στα γραφεία του σχολείου που είχε διακοσμηθεί κατάλληλα η Εκκλησιαστική Επιτροπή δεξιώθηκε τους επισήμους. Ποια ήταν η Εκκλησιαστική Επιτροπή; *Πρόεδρος: ο Φίλιππος Καχραμάνος, μέλη: οι Γ. Γαβριήλογλου, Π. Καχραμάνογλου, Ι. Χρηστίδης. Όλοι, βέβαια, Σπαρταλήδες!*

Ο ιδρυτής του ναού Σπάρταλης, ο άτυπος μητροπολίτης Σπάρταλης, η Εκκλησιαστική Επιτροπή από Σπαρταλήδες. Πώς, λοιπόν, να μη θεωρηθεί ο ναός έργο και καύχημά τους;

Στα επόμενα χρόνια χρειάστηκε συνεχής προσπάθεια για την ανέγερση του ναού, ωστόσο να γίνουν τα επίσημα εγκαίνιά του την 25^η Νοεμβρίου 1933!

● Έχουμε ήδη τονίσει ότι οι Σπαρταλήδες, εκτός από θρησκευόμενοι καθώς και άνθρωποι του εμπορίου και της οικονομικής δραστηριότητας, ήσαν και φίλοι της μόρφωσης, εραστές των

γραμμάτων. Απ' αυτή την καινούρια αρχή δεν θα μπορούσε, λοιπόν, να λείπει το σχολείο.

Ήδη, βέβαια, από το 1924 – 1925 λειτουργούσαν τα πρώτα σχολεία στο Ιστορικό Κέντρο της Νέας Ιωνίας. Ήταν το Αρρεναγωγείο (που μετά ονομάστηκε 1^ο Δημοτικό Σχολείο) και το Παρθεναγωγείο (μετά 2^ο Δημοτικό Σχολείο, χωρίς πια διάκριση αγοριών και κοριτσιών). Και τα δύο στεγάζονταν στο ωραιότατα αναπαλαιωμένο σήμερα κτίριο. Λειτουργούσε όμως και το λεγόμενο Ημιγυμνάσιο («Σχολαρχείο» και «Ελληνικό Σχολείο») σε μια μεγάλη προσφυγική κατοικία, που δεν υπάρχει σήμερα, κι αυτή απέναντι από τους Αγίους Αναργύρους, το ιστορικό «Παράρτημα». Τα παιδιά των Σπαρταλήδων, βέβαια, γράφτηκαν στη μεγάλη τους πλειοψηφία σε αυτά τα σχολεία.

Όμως, το 1927, ένας Σπάρταλης δάσκαλος, μια μεγάλη προσωπικότητα της εκπαίδευσης (για τριάντα και πλέον χρόνια), ο **Αντώνης Σαπουντζάκης** τολμά και ιδρύει ένα ιδιωτικό σχολείο μέσα στον προσφυγομαχαλά! Εκεί στο τότε τέρμα της Ιωνίας, στην οδό Π. Μελά. Το ονομάζει «**Κάδο**» και από την πρώτη στιγμή το στελεχώνει με σημαντικούς εκπαιδευτικούς Σπαρταλήδες: τον **παπαδάσκαλο Νικόλαο Παπανδρέου**, τον καθηγητή **Στέφανο Παπαχαριτώνος**, τον αδερφό του, επίσης δάσκαλο, **Δαμιανό Σαπουντζάκη**. Η σχολή θα κάνει εντύπωση για το επίπεδο σπουδών που παρείχε μέσα σ' εκείνες τις συνθήκες και για τις ωραίες γιορτές της που άφησαν εποχή. Μετά το Δημοτικό, θα ιδρύσει και Γυμνάσιο και Εμπορική Σχολή. Μετά το θάνατο του ιδρυτή της η σχολή θα συνεχίσει για αρκετά ακόμη χρόνια την πορεία της με επικεφαλής το γιο του Χαράλαμπο Σαπουντζάκη, ώσπου έκλεισε ακριβώς στα 70χρονα της, το 1997.

● Μπορεί στη Σπάρτη να μην εκδίδονταν εφημερίδες, διαβάζονταν, όμως, οι εφημερίδες της Σμύρνης, στις οποίες αρκετοί Σπαρταλήδες της παροικίας ήταν δημοσιογράφοι. Με τον ερχομό στην Ελλάδα αναδείχτηκε κι αυτό το ταλέντο των Σπαρταλήδων: η δημοσιογραφία.

Μορφή της δημοσιογραφίας στη Νέα Ιωνία ο **Σωκράτης Ουλκέρογλου**, ο οποίος το 1925 ξεκινάει την έκδοση της πρώτης εφημερίδας της πολιτείας, της περίφημης «Κυριακάτικης – Le Dominical». Ο διπλός τίτλος οφειλόταν στο παράρτημα της εφημερίδας στα γαλλικά (μεγάλη η αγάπη των Σπαρταλήδων στη γαλλική γλώσσα!).

Σε πανελλήνιο, ωστόσο, επίπεδο έγινε γνωστός ο **Σωκράτης Σινανίδης** με τον «Προσφυγικό Κόσμο» που εξέδιδε αδιαλείπτως επί δεκαετίες, το μοναδικό – ίσως – όργανο των προσφύγων με τόση εμβέλεια. Ο Σ. Σινανίδης μετά τον πόλεμο εξελέγη και πρόεδρος των ιδιοκτητών επαρχιακού τύπου. Γύρω στα 1934 εξέδιδε και μια εφημερίδα, ειδικά για τη Νέα Ιωνία. Βοηθό του είχε τον αδερφό του Μακάριο.

● Και για να ξαναγυρίσουμε στα συλλογικά, καθώς περνούσαν τα χρόνια, ωρίμασαν οι συνθήκες για την ίδρυση ενός και αξιόλογου φορέα για όλους τους Σπαρταλήδες, με έδρα τη Νέα Ιωνία. Έτσι, στις **25 Ιουνίου του 1933**, στο ταπητουργείο του αρχιτεχνίτη της Oriental Carpets, του Νικολάου Χατζησταθόγλου, στο τέρμα της οδού Ρίμινι, θα συγκεντρωθούν κάμποσοι δραστήριοι κι ανήσυχοι Σπαρταλήδες και θ' αποφασίσουν την ίδρυση Συλλόγου, με έδρα τη Νέα Ιωνία, που να αγκαλιάζει όμως όλους τους συμπατριώτες σε όλη την Ελλάδα. Εκλέγεται 5μελής Διοικούσα Επιτροπή, που αναλαμβάνει να συντάξει Καταστατικό και να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση. Τα μέλη της ήταν: ο **Ιορδάνης Δημητριάδης**, γνωστός δάσκαλος, ο **Κοσμάς Νικολαΐδης**, έμπορος, και οι ταπητουργοί: **Νικόλαος Χατζησταθόγλου**, **Παναγιώτης Παγιασλής** και **Σωτήρης Γαβριήλογλου**.

Στις **7 Ιουλίου 1933** συγκαλείται Γενική Συνέλευση και δύο μέρες μετά συγκροτείται σε σώμα το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο. Η ονομασία του Συλλόγου είναι: **«Ένωσις Σπαρταλήδων Ν. Ιωνίας: τα Σπάρτα»**. Η σύνθεση του πρώτου Δ.Σ. έχει ως εξής:

Πρόεδρος: Ιορδάνης Δημητριάδης
Αντιπρόεδρος: Κοσμάς Νικολαΐδης
Γεν. Γραμματέας: Αντώνης Σαπουντζάκης

Ταμίας: Νίκος Χατζησταθόγλου
Μέλη: Χρήστος Παλόγλου
Ιπποκράτης Γεωργιάδης
Παναγ. Παγιασλής
Χρήστος Τσοτάνογλου
Σωτ. Γαβριήλογλου

Αργότερα το Δημητριάδη θα διαδεχθούν στην προεδρία ο Ν. Χατζησταθόγλου και ο Κ. Νικολαΐδης.

● Μεταξύ 1933 – 1940 ο Σύλλογος αυτός έδωσε δυναμικό παρόν στα δρώμενα της πόλης, χωρίς ωστόσο να διαθέτει πόρους και οίκημα. Χρησιμοποιούσε κατά καιρούς ενοικιάζοντας τα γραφεία στην οδό Σμύρνης (τότε Καλαμών) και Κ. Βάρναλη (τότε Μορκεντάου). Αναφέρουμε τις θεατρικές παραστάσεις και τους αποκριάτικους χορούς στα κινηματοθέατρα «Αστήρ» και «Κρόνος». Ιδιαίτερα οι χοροί είχαν αφήσει εποχή για την ευρηματικότητα και τη ζωντάνια τους.

Οργάνωνε και διαλέξεις, όχι πολλές, αλλά πάντως σημαντικές, επιδιώκοντας να αναδεικνύει ιστορικά θέματα που αναφέρονταν στη Μικρά Ασία. Αναφέρουμε ενδεικτικά την ομιλία του σπουδαίου μικρασιαλόγου Λαμέρα για τις φυλές και τις εθνότητες της Τουρκίας. Παράλληλα, ανέπτυξε δίκτυο κοινωνικών – φιλανθρωπικών παρεμβάσεων και συγκέντρωνε υλικό για εκδόσεις βιβλίων.

● Η Νέα Ιωνία εξελίσσεται ραγδαία. Πολλοί εθνικοτοπικοί, αλλά και αμιγώς πολιτιστικοί και αθλητικοί σύλλογοι ιδρύονται τότε. Η πόλη στην περίοδο την προ του πολέμου, παρά τα χίλια μύρια προβλήματα ανασαίνει πολιτισμό. Οι Σπαρταλήδες είναι «μέσα». Το 1931 φτιάχνεται μια μεγάλη κομπανία μουσικών: «**Ιωνική Μανδολινάτα**» από τον **Παναγιώτη Αθανασίου**, που έπαιζε πάντσο. Δίπλα του σε κιθάρες και μαντολίνα ο Χρήστος Ακίλογλου, ο Λάζαρος Κιοτσέκογλου, ο Αναστάσιος Γουναρίδης, ο Νίκος Βογιατζόγλου.

Την ίδια εποχή περίπου ιδρύεται κι ο ποδοσφαιρικός σύλλογος «Ατρόμητος» στον οποίο τα βασικά στελέχη είναι Σπαρταλήδες, οι: Φίλιππος Σερέφογλου, Ανδρέας Τσιράκογλου, Νίκος Αγιάνογλου.

4. Η Νέα Ιωνία Γίνεται Δήμος

● Η ταχύτατη ανάπτυξη και η πληθυσμιακή έκρηξη των προσφυγικών συνοικισμών (Ν. Ιωνίας, Καισαριανής, Νίκαιας, Ν. Φιλαδέλφειας, Ν. Σμύρνης, Βύρωνα, κλπ) ανάγκασε την Κυβέρνηση να αποφασίσει την ίδρυση ανεξάρτητων από την Αθήνα και τον Πειραιά δήμων ή κοινοτήτων. Η Νέα Ιωνία με πληθυσμό 20.000 κατοίκων ήταν στην πρώτη γραμμή αποκοπής. Έτσι, με το από 18.1.1934 Β. Δ/γμα, ΦΕΚ 22/18 τ. Α' αποφασίστηκε η ίδρυση του Δήμου Νέας Ιωνίας με τις ήδη οργανωμένες συνοικίες του: την Ιωνία, την Ελευθερούπολη, τη Σαφράμπολη, τη Νεάπολη, την Ινέμπολη και τον Περισσό. Η Καλογρέζα ορίζεται ως αυτόνομη κοινότητα. Θα ενωθεί με τη Ν. Ιωνία το 1940.

● Οι πρώτες δημοτικές εκλογές ορίστηκαν για την Κυριακή 11 Φεβρουαρίου 1934. Συμμετείχαν 7 υποψήφιοι δήμαρχοι, με συνδυασμούς από 15-18 συμβούλους ο καθένας και 1-2 παρέδρους (δηλαδή, αυτό που σήμερα περίπου εννοούμε «αντιδημάρχους»). Όπως ήταν φυσικό, οι κοινότητες των προσφύγων πήραν πάρα πολύ ζεστά – περισσότερο απ' όσο χρειαζόταν – το θέμα συναγωνιζόμενες ποια θα εκλέξει το δικό της υποψήφιο. Οι Σπαρταλήδες κατέβασαν το *Γαβριήλ Τσακίρη*. Στο ψηφοδέλτιο του μετείχαν κι οι Νικολαΐδης, Τσοτάνογλου, Κιοσόγλου κ.α..

Οι εκλογές έγιναν σε κλίμα πρωτοφανούς φανατισμού και άκρας κομματικοφροσύνης! Και είναι να απορεί κανείς για το τόσο πάθος και τις αλληλοκατηγορίες, αφού το διακύβευμα ήταν ένας αρτισύστατος δήμος, χωρίς μία δεκάρα, χωρίς καν γραφείο, χωρίς υπαλλήλους και στοιχειώδη εξοπλισμό! Από τη μια οι «Φιλελεύθεροι» (και ήταν οι περισσότεροι με επικεφαλής τον Πόντιο Γεώργιο Φελέκη) κι από την

άλλη οι «Λαϊκοί» (με επικεφαλής τον Κυριάκο Κιοφτερτζή, από το Γούρδουνο της Νιγδης).

Το ψηφοδέλτιο του Τσακίρη είναι αλήθεια ότι αντιμετωπίστηκε με εμπάθεια και χλεύη. Οι Σπαρταλήδες έγιναν αντικείμενο ειρωνικών σχολίων για τον ... τουρκοφωνισμό τους, αλλά κι ο ίδιος ο επικεφαλής, αν και ταλαντούχος δικηγόρος, εμφανιζόταν ως «νέος, αμούστακος, άμοιρος γνώσεων υποψήφιος, που έταζε σε όλους ... χαλιά!». Κιοφτερτζής και Φελέκης ήταν φανερό ότι υπερτερούσαν των άλλων. Κι αυτοί πέρασαν στο δεύτερο γύρο, που έγινε σχεδόν 2 μήνες αργότερα, την Κυριακή 1 Απριλίου 1934, όπου και νίκησε ο *Γ. Φελέκης και υπήρξε ο πρώτος δήμαρχος της Ν. Ιωνίας*.

● Να σημειώσουμε εδώ, με μια χρονική υπέρβαση, ότι Σπάρταλης υποψήφιος δήμαρχος εμφανίστηκε αργότερα, το 1954, και ο Κοσμάς Νικολαΐδης. Υποψηφιότητα, χωρίς μελέτη των προϋποθέσεων και των δυνατοτήτων των συγκυριών. Και η αποτυχία (άδικη ίσως, αλλά σχεδόν βέβαια) χρέωσε την κοινότητα των Σπαρταλήδων την κακή παράδοση να μην μπορούν, αν και ιδρυτές, να εκλέξουν δήμαρχο!

5. Τα Δύσκολα Χρόνια της Κατοχής

● Τα χρόνια της Κατοχής ήταν σκληρά για όλους. Όλοι δοκιμάστηκαν και, φυσικά, η δράση του Συλλόγου ουσιαστικά ανεστάλη. Όμως το κομμάτι εκείνο που αφορούσε στην αλληλεγγύη των μελών δεν σταμάτησε να λειτουργεί. Ο Σύλλογος κινητοποιείται για τη διάσωση όλων εκείνων που η πείνα και οι αρρώστιες πρόωρα θα εξαφάνιζαν.

Στις 30 Οκτωβρίου 1943 συγκροτείται Ερανική Επιτροπή υπό των Πατέρων Μελέτιο, το βιομήχανο Μηνά Μηναιΐδη, τον πρώην βουλευτή Βασιλάκη Αρτεμιάδη και το Γαβριήλ Τσακίρη, η οποία απευθύνεται στον Αρχιεπίσκοπο – Αντιβασιλέα Δαμασκηνό και του ζητεί ν' αναλάβει την υψηλή επιστασία του εράνου για τους απόρους ολόκληρης της πόλης κι

όχι μόνο τους Σπαρταλήδες. Η Επιτροπή κινείται δραστήρια και συλλέγει το μεγάλο – για την εποχή και τις περιστάσεις – ποσό των 112.900.000 δραχμών, το οποίο διανέμει σε 500 άπορες οικογένειες.

● Όμως οι νέοι Σπαρταλήδες δεν μένουν αδιάφοροι στον αγώνα κατά του κατακτητή κι εντάσσονται στις δυνάμεις της Εθνικής Αντίστασης. Πολλοί απ’ αυτούς φυλακίστηκαν κι άλλοι εκτελέστηκαν.

Δυο μορφές, θα έλεγε κανείς ότι, ξεχώρισαν: ο φοιτητής της Παντείου **Ηλίας Δουρμούσογλου**, που εκτελέστηκε από τους γερμανούς το 1943 και ο **Γιάννης Λεοντιάδης**, αδερφός του Στάθη Λεοντιάδη, του γνωστού καλλιτέχνη της τέχνης «Ζωγραφική με γραμματόσημα». Στο πάνθεο των ηρώων, βέβαια, δεν θα πρέπει να μην αναφερθεί και ο ανθυπολοχαγός της Αλβανίας **Στάθης Σταυρίδης**.

Ασφαλώς και θα υπάρχουν και άλλοι Σπαρταλήδες αγωνιστές του πολέμου του '40 και της Αντίστασης. Δεν είναι ποτέ αργά να συγκεντρωθούν όλα αυτά τα στοιχεία.

6. Περίοδος Αναδημιουργίας. Ανέγερση του «Οίκου Σπάρτης»

● Μετά τον πόλεμο αρχίζει πάλι τη δράση του ο Σύλλογος των Σπαρταλήδων της Ν. Ιωνίας. Τώρα διανοίγονται νέοι ορίζοντες. Στόχος πρώτος: η ανέγερση στέγης. Καταστρώνονται φιλόδοξα σχέδια. Πώς θα μπορούσαν να συμβιβαστούν με μέτρια και ταπεινά οι Σπαρταλήδες ;

Το 1949 συγκροτείται άλλη μια επιτροπή. Αυτή τη φορά για την ανέγερση του κτιρίου που προβλεπόταν να έχει αίθουσα διαλέξεων, βιβλιοθήκη, εντευκτήριο, κλπ.. Επίτιμος Πρόεδρος παρακαλείται και αναλαμβάνει ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Σπυριδών. *Πρόεδρος ο Πατάρων Μελέτιος*. Αντιπρόεδροι: ο *Ελεήμων Δαμιανίδης*, ο έφορος σχολείων της Σπάρτης, και η δασκάλα *Ευθαλία Ουλκέρογλου*. Μετέχουν ακόμα 42 προσωπικότητες των Σπαρταλήδων και, βέβαια, ολόκληρο το

Διοικητικό Συμβούλιο, που έχει πια ως Πρόεδρό του το Νικόλαο Χατζησταθόγλου.

Ύστερα από ενέργειες παραχωρείται το 1951, από το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, το οικοπέδο που και σήμερα βέβαια κατέχει ο Σύλλογος, στην οδό Αλατσάτων. Έκτασης 795 τ.μ.. Το οικοπέδο σ' ένα τμήμα του είναι επάνω στο λεγόμενο «ρέμα Πεύκης». Ο Δήμος Ν. Ιωνίας, με δήμαρχο τον Κυριάκο Κιοφτερτζή αναλαμβάνει να κλείσει το ρέμα που προκαλούσε άλλωστε πολλά προβλήματα στη γύρω περιοχή. Και το κάνει με προσοχή, ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος στο μέλλον¹.

Μετά την παραχώρηση του οικοπέδου αρχίζει νέος κύκλος ενεργειών. Ανασυγκροτείται η πρώτη επιτροπή το 1953. Επίτιμος Πρόεδρος είναι τώρα ο Πατάρων Μελέτιος και Αντιπρόεδρος ο Βασίλειος Πετράκης. Παράλληλα, για πρώτη φορά συγκροτείται και Επιτροπή Κυριών, με Πρόεδρο την Ελένη Παπάζογλου και Αντιπρόεδρο τη Γεσθημανή Εφραίμογλου. Το κύριο βάρος, ωστόσο, έχει η Εκτελεστική Επιτροπή στην οποία μετέχουν, εκτός των προέδρου κι αντιπροέδρου, και ο μηχανικός Μιχάλης Κιουρτσόγλου, ο έμπορος και σχεδόν μόνιμος γενικός γραμματέας του Συλλόγου Φώτης Ουλκέρογλου. Κι ακόμη οι: Αβραάμ Καχραμάνογλου, Ιπποκράτης Αρναούτογλου, Αναστ. Γεωργιάδης, Νικόλ. Δημητριάδης, Βασίλ. Ιατρίδης, Σοφοκλής Παλόγλου, Περικλής Παπάζογλου, Σωκράτης Σινανίδης, Κοσμάς Νικολαΐδης, Γαβρ. Τσακίρης. Λαμβάνεται ειδική άδεια εράνου και συγκεντρώνεται ποσό 183.865 δραχμών. Αρκετά σεβαστό ποσό, αλλά όχι αρκετό για την ολοκλήρωση ενός τόσο φιλόδοξου έργου!

Το έργο κινδύνευε να μείνει στη μέση. Πολλοί είχαν απογοητευθεί. Τότε ο **Β. Αρτεμιάδης** φεύγει στο εξωτερικό να μαζέψει χρήματα (Γαλλία – Η.Π.Α. – Καναδά) από τους εκεί εγκαταστημένους συμπατριώτες. Τα αρχικά σχέδια αναθεωρούνται αλλά προχωρούν πια στην τελετή του θεμέλιου λίθου.

¹ Με το μεγάλο σεισμό της Πάρνηθας του 1999, όταν το κτίριο υπέστη ζημιές, χρειάστηκε να γίνουν εκσκαφές στα θεμέλιά του, ώστε να στηριχθούν διπλά και τριπλά. Τότε και διαπιστώθηκε ότι πράγματι υπήρχαν ισχυρά τοιχεία στις όχθες του ρέματος.

● **Κυριακή του Θωμά, 13 Μαΐου 1956.** Ημέρα ιστορική! Με μεγάλη επισημότητα γίνεται η θεμελίωση. Το θεμέλιο λίθο κρατούν μαζί ο Δήμαρχος Κυριάκος Κιοφτερτζής κι ο τότε επίτιμος, πλέον, πρόεδρος Νικόλαος Χατζησταθόγλου. Χαιρετίζουν ο Μελέτιος κι ο Δήμαρχος. Κύριος ομιλητής είναι ο εν ενεργεία πρόεδρος Β. Αρτεμιάδης. Ο Κ. Νικολαΐδης δίνει στο Δεσπότη λίγο χώμα που έχει συλλέξει από το πρώτο ταξίδι Σπαρταλήδων στην πατρίδα μετά την Καταστροφή (1954) για να ραντίσει τα θεμέλια. Ο κύριος επόπτης του έργου ο Μιχ. Κιουρτσόγλου αναλύει τα σχέδια και τις προοπτικές.

Αξίζει να προσεχθεί η ημέρα που διαλέχτηκε για τη θεμελίωση. Θύμιζε τη μεγάλη μέρα – γιορτή των σχολείων στην αξέχαστη πατρίδα, καθώς λόγω του ψύχους, μεταφερόταν η γιορτή των Τριών Ιεραρχών στην Κυριακή του Θωμά. Ένα τέτοιο έργο πολιτισμού και παιδείας μόνο τέτοια μέρα θα 'πρεπε να θεμελιωθεί...

Θα χρειαστούν 4 χρόνια συνεχών προσπαθειών πολλών μελών, ώσπου το 1960 να μπορεί πλέον ένα τμήμα του κτιρίου να παραδοθεί σε λειτουργία. Περιελάμβανε μόνο τη μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων (τη σημερινή πλήρως ανακαινισμένη κι εκσυγχρονισμένη), ένα γραφείο και βοηθητικούς χώρους. Η Βιβλιοθήκη, το Εντευκτήριο, το Εκθετήριο κλπ. μπορούσαν να περιμένουν. Ο «Οίκος Σπάρτης», όπως λεγόταν τότε συνεκδοχικά και το κτίριο και ο Σύλλογος, παραδιδόταν στην κοινωνία των Σπαρταλήδων οπουδήποτε της γης αλλά και στην κοινωνία των πολιτών της Νέας Ιωνίας!

● Αρχίζουν να συγκεντρώνονται μουσειακά είδη και βιβλία από δωρεές, ενώ αγοράζονται και οι δύο μεγάλοι πίνακες του σπουδαίου Σμυρνιού ζωγράφου Νίκου Καρτσωνάκη, που κοσμούν την αίθουσα εκδηλώσεων. Ο ένας παριστά το μαρτύριο του Χρυσοστόμου Σμύρνης και ο άλλος τον φανταστικό επιτάφιο της Σμύρνης, όπου ακολουθούν στην περιφορά εκτός από τον Χρυσόστομο, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Κωστής Παλαμάς, ο Ανδρέας Καρκαβίτσας κι ο βασιλόπαις Γεώργιος.

Το μουσείο ενθυμημάτων θα εμπλουτιστεί περισσότερο τα επόμενα χρόνια, όταν θα γίνει μετά το 1975 η προσθήκη στο κτίριο. Η βιβλιοθήκη θα καλύψει τότε ολόκληρο τον 1^ο όροφο. Γι' αυτήν όμως θα ειπωθούν περισσότερα μετέπειτα.

● Η 15ετία 1960 – 1975 είναι αφιερωμένη στην πολιτιστική δράση του Συλλόγου, ο οποίος έχοντας τροποποιήσει το καταστατικό του λέγεται **«Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας και Περιχώρων»**. Ουσιαστικά η στέγη των Σπαρταλήδων είναι ο μοναδικός αξιόλογος πολιτιστικός χώρος στη Ν. Ιωνία και γι' αυτό φιλοξενεί και δραστηριότητες του Δήμου, των φορέων του αλλά και συλλόγων της πόλης. **Πρόεδρος** έχει ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '60 αναλάβει ο **Κοσμάς Νικολαΐδης (1960 – 1985)**.

Στις 11 Νοεμβρίου του 1962 σε μια ιδιαίτερος επίσημη εκδήλωση τιμάται ο Παπαΐωακείμ Πεσματζόγλου για όλα όσα έπραξε υπέρ της κοινότητας των Σπαρταλήδων, τόσο στην πατρίδα, όσο και κατά τον ξεριζωμό αλλά και μετά την εγκατάστασή τους στη Νέα Ιωνία. Ο Φώτης Ουλκέρογλου, που είναι ο κύριος ομιλητής, παρουσιάζει ουσιαστικά και για πρώτη φορά, το ανέκδοτο έργο του ιερέα, τις «Αναμνήσεις» του. Ένα χρόνο μετά, το 1963, χρονιά που ο Πατάρων Μελέτιος εόρτασε το Χρυσούν Ιωβηλαίον του έγιναν σημαντικές εκδηλώσεις στο ναό των Αγίων Αναργύρων και στον «Οίκο Σπάρτης». Η Ακαδημία Αθηνών του απένειμε ειδικό βραβείο, ενώ η Εκκλησία, επιτέλους, του απένειμε τον τίτλο του Μητροπολίτου. Και οι δύο αυτοί κορυφαίοι ιερωμένοι λίγα χρόνια μετά έφυγαν από τη ζωή. Ο Παπαΐωακείμ το 1965, ο Πατάρων το 1967. Κι ο ορίζοντας των Σπαρταλήδων μίκρυνε.

Αργότερα, όπως τους άξιζε άλλωστε, τιμήθηκαν κι οι δυο Βασίληδες: ο Βασιλάκης Αρτεμιάδης κι ο Βασίλειος Πετράκης, οι οποίοι και δικαίως ανακηρύχθηκαν Μεγάλοι Ευεργέτες του Συλλόγου για τις πολλαπλές υπηρεσίες τους.

Την ίδια αυτή περίοδο η Νέα Ιωνία ζει το δράμα της απαρχής της αποβιομηχάνισής της. Τα εργοστάσια το ένα μετά το άλλο κλείνουν. Ενώ έχουν ήδη ολοσχερώς εξαφανιστεί οι βιοτεχνίες των χαλιών, πλην

μιας – δυο που επιζούν. Ευτυχώς, κατά το ίδιο αυτό διάστημα αρχίζει μια σημαντική εξέλιξη στην εμπορική αγορά της πόλεως. Η σύνδεση της Νέας Ιωνίας με τον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο έδωσε μια μεγάλη ώθηση στο εμπόριο κι εκατοντάδες μαγαζιά άρχισαν να λειτουργούν, καθιστώντας τη Νέα Ιωνία σπουδαία υπερτοπική αγορά. Ως λαμπροί έμποροι οι Σπαρταλήδες δεν θα μπορούσαν να αφήσουν ανεκμετάλλευτη την ευκαιρία. Η οδός Ηρακλείου και η οδός Μ. Ασίας, οι εμπορικότεροι οδοί, «καταλαμβάνονται» από εμπορικά καταστήματα Σπαρταλήδων.

Στη θέση των μεγάλων και ωραίων ζαχαροπλασθειών (του Μωραλόγλου, του Περουτσή), των αρτοποιείων (του Βογιατζόγλου), των φωτογραφείων (των αδερφών Ηλία, Λευτέρη και Νίκου Βογιατζόγλου) ξεφυτρώνουν εμπορικά. Την πρωτοπόρα «Νέα Μόδα» του Ιπποκράτη Αρναούτογλου της δεκαετίας του '20 αντικαθιστούν εμπορικά, των Νίκου και Άγγελου Αρναούτογλου, του Τσαούσογλου, του Ιωσήφ Ουλκέρογλου, του Βασιλειάδη, κ.α.. Θα παραμείνουν μόνο τα «Γιούλια» του Αγιακλόγλου, το φωτογραφείο του Παπαϊωακείμ (εγγονού του ιδρυτή της Νέας Ιωνίας), ενώ εκείνα που παραμένουν αμετακίνητα είναι τα φαρμακεία των Ακιανίδηδων.

● Τώρα πια στο προσκήνιο εμφανίζεται η δεύτερη γενιά! Χωρίς τα βάσανα και τα συμπλέγματα της πρώτης. Μπαίνει δυναμικά στο προσκήνιο και παίρνει σιγά – σιγά τα ηνία. Κλωστοϋφαντουργία και ταπητουργία δεν είναι πια χώροι ανέλιξης. Υπάρχουν πάντα οι επιχειρήσεις και το εμπόριο. Όμως, τώρα η νέα γενιά κατακλύζει τις ανώτατες σχολές. Όλοι θέλουν να γίνουν επιστήμονες. Γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί, εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, και αρκετοί πανεπιστημιακοί, ανώτατοι στρατιωτικοί, αλλά και συγγραφείς, καλλιτέχνες (κυρίως ζωγράφοι και μουσικοί), γίνονται και καταξιώνονται οι Σπαρταλήδες.

Και το περίεργο για τους «δημοσιοσχεσίτες» Σπαρταλήδες είναι ότι η πολιτική δεν τους κερδίζει όπως θα περίμενε κανείς. Η Σπάρτη ως τα σήμερα, για να το γενικεύσουμε, έβγαλε τρεις βουλευτές, κατά σειρά: **Περικλής Ηλιάδης, Βασιλάκης Αρτεμιάδης, Λάζαρος**

Εφραιμόγλου. Επίσης, καμιά δεκαριά δημοτικούς συμβούλους στη Νέα Ιωνία, από τους οποίους όμως οι τέσσερις έγιναν αντιδήμαρχοι (**Ιωσήφ Πολυκάρπου, Χάρης Σαπουντζάκης, Βίλλυ Παπάζογλου, Λεωνίδας Βογιατζόγλου**), ένας Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου (**Κοσμάς Νικολαΐδης**) και δύο – τρεις δημοτικούς συμβούλους σε άλλους δήμους της Ελλάδας.

Πάντως, στο ίδιο διάστημα στο οποίο αναφερόμαστε (1960 – 1975) με πρωτοβουλίες των Κοσμά Νικολαΐδη, Λουκά Ουλκέρογλου και Κίμωνα Ελμαλόγλου γίνονται ανοίγματα προς τη δεύτερη γενιά για είσοδό της στα διοικητικά της Ενώσεως. Το πείραμα πετυχαίνει και μεταξύ άλλων εισέρχονται οι: Λεων. Βογιατζόγλου, Νίκος Αρναούτογλου, Ηλίας Μωραλόγλου, Γιάννης Εσόγλου, Χρ. Παπαγερασίμου, Χάρης Σαπουντζάκης, κ.α..

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ (1975 - 2005)

● Μετά την πτώση της Χούντας και την επάνοδο της Δημοκρατίας στη χώρα αρχίζει και για την Ένωση μια καινούργια περίοδος, αρκετά διαφορετική από την πρώτη. Στο κτίριο του «Οίκου Σπάρτης» έχουν αρχίσει εργασίες επέκτασης του και προσθήκης ορόφου, ώστε πλέον να γίνει πραγματικότητα, έστω και με τις αναγκαίες τροποποιήσεις, η ολοκλήρωση των αρχικών σχεδίων. Έχουμε, λοιπόν, τη μεγάλη αίθουσα Εκθετηρίου – Εντευκτηρίου στο ισόγειο και τη Βιβλιοθήκη – Αναγνωστήριο μαζί με το αξιοπρεπές γραφείο του Συλλόγου στον πρώτο όροφο.

Για να γίνουν, όμως, όλα αυτά χρειάστηκε η υλική συνεισφορά πολλών συμπατριωτών (το υποδηλώνει ο μεγάλος αριθμός ευεργετών) αλλά και η έντονη κινητικότητα των διοικήσεων εκείνης της περιόδου (1975 – 1980). Όμως για να λειτουργήσει η Βιβλιοθήκη χρειαζόταν και επίπλωση. Κι αυτήν ανέλαβε εξ ολοκλήρου σχεδόν ο Γαβριήλ Τσακίρης. Κι επρόκειτο για σημαντική προσφορά, αφού και σήμερα τα έπιπλα αυτά

(βιβλιοθήκες, γραφεία, ροτόντες, καθίσματα) προκαλούν το θαυμασμό των επισκεπτών.

● Στις **23 Νοέμβρη του 1980** γίνονται με μεγάλη επισημότητα τα εγκαίνια αυτών των χώρων και κυρίως της Βιβλιοθήκης. Από τότε, και σωστά, δόθηκε ο τίτλος στο κτίριο **«Πνευματικό Κέντρο Ενώσεως Σπάρτης Μ. Ασίας»**, αντικαθιστώντας το όχι και τόσο αρμόζον «Οίκος Σπάρτης». Την κορδέλα κόβει το ζεύγος Γαβριήλ και Χαρίκλειας Τσακίρη, ενώ αποκαλύπτεται και η τιμητική πλάκα γι' αυτούς, καθώς και η μαρμάρινη δωρική κολώνα με τη λουτροφόρο – σήμα κατατεθέν της Ένωσης – στην είσοδο. Αγοράζονται πλέον κατά εκατοντάδες τα βιβλία από το ζεύγος Τσακίρη, αλλά και άλλους δωρητές και φτάνουν στα τέλη του 1980 περίπου τις 5.000 τόμους, απ' όλους τους χώρους των επιστημών και των τεχνών, με ειδικό τμήμα για παιδιά και τα δικά τους βιβλία.

● Η υποδοχή των χώρων αυτών στη δεκαετία 1980 – 1990, όσο ακόμη το βιβλίο και η ανάγνωση είχαν τον πρώτο λόγο στα ενδιαφέροντα του κοινού, υπήρξε πρωτοφανής από τους νέους και τους μαθητές ιδιαίτερος. Υπολογίζονται σε 30 – 40, κατά μέσο όρο, οι επισκέπτες - αναγνώστες. Το Αναγνωστήριο ήταν ανοιχτό πρωί – απόγευμα. Πολλές φορές μέσα στην επιβλητικότητα του χώρου είχαν οργανωθεί ποιητικές βραδιές καθώς και το «Ελεύθερο Πανεπιστήμιο» με πολλούς ομιλητές από διάφορες ειδικότητες.

Βέβαια, το «Πνευματικό Κέντρο» δεν περιοριζόταν στη Βιβλιοθήκη. Η Ένωση ολοένα κι ανοιγόταν σε ευρύτερους ορίζοντες. Πρώτιστα αναφέρεται στους συμπατριώτες, γιατί από αυτούς αντλεί μέσα και δύναμη, με τις ετήσιες εκδηλώσεις μνήμης και τιμής. Όμως, τώρα στοχεύει και στο ευρύτερο κοινό της Νέας Ιωνίας και των γειτονικών δήμων, ανεξαρτήτως καταγωγής. Στοχεύει ν' αποκτήσει πανελλήνια αναφορά και καταξίωση.

Προγραμματίζονται και υλοποιούνται, με ρυθμό σχεδόν καταιγιστικό, πολιτιστικές, μορφωτικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ενώ γίνονται παρεμβάσεις κοινωνικού χαρακτήρα. Ιδρύεται

«Τμήμα Σκακιού». Εκδίδονται πολλά βιβλία για την ιστορία και τον πολιτισμό της Σπάρτης. Πραγματοποιούνται ταξίδια – προσκυνήματα στις αξέχαστες πατρίδες, κλπ.. Είναι δύσκολο να αναφερθούν αναλυτικά όλες οι εκδηλώσεις αυτής της περιόδου. Είναι εκατοντάδες.

● Ξεχωριστή απήχηση, όμως, είχαν – και γι' αυτό αξίζει ν' αναφερθούν ιδιαιτέρως - οι εκδηλώσεις – θεσμοί, που εγκαθίδρυσε η Ένωση και έτυχαν ευρύτατης αποδοχής: Ημερίδες «για την ιστορία και τον πολιτισμό των πατρίδων της Ανατολής», «Συμπόσια», «Ελεύθερο Πανεπιστήμιο», «Μουσική Άνοιξη», «Διαγωνισμοί Νέων Μουσικών», «Οργάνωση Χορωδίας και Τμημάτων Διδασκαλίας Παραδοσιακών Χορών», «Διδασκαλία Παραδοσιακού Μικρασιατικού Κεντήματος», «Βραβεύσεις νέων Σπαρταλήδων και μη για την επιτυχία τους στα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της χώρας», «Πανιωνικές Εκθέσεις Ζωγραφικής», «Διεθνή Τουρνουά Σκακιού», κ.α..

Σε μια στατιστική για την πρώτη δεκαετία της λειτουργίας του Πνευματικού Κέντρου (1980 – 1990) προέκυπτε ότι, ως ομιλητές, εκθέτες, εκτελεστές, κλπ,, στις εκδηλώσεις της Ενώσεως είχαν εμφανιστεί:

- 7 ακαδημαϊκοί και καθηγητές πανεπιστημίων
- 3 σκηνοθέτες
- 17 ηθοποιοί
- 45 καλλιτέχνες (ζωγράφοι, γλύπτες, κεραμίστες, φωτογράφοι, κλπ.)
- 60 μουσικοί, τραγουδιστές
- 80 χορωδοί
- 15 εκπαιδευτικοί
- 8 ποιητές
- 4 δημοσιογράφοι
- 6 γιατροί
- 15 διαφόρων άλλων ειδικοτήτων

Οι θεατές των εκδηλώσεων υπερέβαιναν τους 15.000, ενώ οι επισκέπτες αναγνώστες της βιβλιοθήκης τους 20.000 !!!

● Με ακόμη πιο γρήγορο ρυθμό συνεχίστηκε η πορεία του Πνευματικού Κέντρου και τα χρόνια που ακολούθησαν (1991 – 2005), με μόνη την παρατήρηση ότι προοδευτικά – για λόγους που όλοι γνωρίζουν και καταλαβαίνουν – μειωνόταν ο αριθμός των αναγνωστών της Βιβλιοθήκης, η οποία ωστόσο συνεχώς εμπλουτιζόταν, ώστε να αριθμεί σήμερα περίπου 7.500 τόμους βιβλίων, περιοδικών, κλπ..

Δεν αναφερόμαστε αναλυτικά σ' αυτήν την πορεία, αφού καθένας μπορεί να ανατρέξει στα 33 τεύχη της εφημερίδας του συλλόγου «Η Σπάρτη της Ανατολής», που κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1989 και συνεχίζει την κυκλοφορία της έως και σήμερα, με βασικό συντάκτη το Χάρη Σαπουντζάκη.

Το 1990, ύστερα από απόφαση Γενικής Συνέλευσης, τροποποιείται ή καλύτερα αναμορφώνεται εκ βάθρων το καταστατικό του συλλόγου, ώστε να μπορεί ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών. Τότε και το όνομά του πλέον γίνεται «**Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας**».

● Για τα τελευταία 15 χρόνια θα πρέπει να τονιστεί η διαρκής προσπάθεια της Ενώσεως στον κοινωνικό τομέα (με εμπυχωτρία την κα Πηνελόπη Δουρμούσογλου), στο Σκάκι (με εμπυχωτή τον κο Νίκο Χατόγλου), στην αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στο κτίριο από το σεισμό του 1999 (με την ξεχωριστή συμβολή του κου Ηλία Μωραλόγλου). Βέβαια, όλα τα μέλη των διοικήσεων αυτής της περιόδου είχαν πολλή δουλειά και όλων η συνεισφορά υπήρξε θετική, ιδιαίτερα την 3ετία 1999 – 2002, όταν χρειάστηκε να κινητοποιηθούν έντονα για την πλήρη αποκατάσταση των ζημιών αλλά και την πλήρη ανακαίνιση των κτιριακών εγκαταστάσεων, ώστε σήμερα το Πνευματικό Κέντρο της Ενώσεως να είναι ένα αληθινό στολίδι για τη Ν. Ιωνία, και όχι μόνο! Κι όλα αυτά χωρίς ούτε για μια στιγμή να σταματήσει τη λειτουργία του ο σύλλογος.

Το 2003 για μια ακόμη φορά τροποποιείται το καταστατικό. Το 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο γίνεται 11μελές με σκοπό να υπάρξει περαιτέρω άνοιγμα προς τους νεότερους συμπατριώτες. Η παρουσία των

αντιπροσώπων της 3^{ης} γενιάς στα Διοικητικά Συμβούλια του 2003 και 2005 είναι και πολυπληθής και σημαντική.

Η ΕΝΩΣΗ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

● Σχέσεις Πισιδών και Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως αναφέρονται αρκετές και μάλιστα από τον 16^ο αιώνα, όταν η Μητρόπολη Πισιδίας έσπευσε να ενισχύσει υλικά, κατόπιν εκκλήσεως του Πατριαρχείου, τη Μεγάλη του Γένους Σχολή.

Αργότερα, σε εκκλησιαστικό επίπεδο, κυρίως, υπήρξαν επαφές, ενώ Σπαρταλήδες με υψηλές σχέσεις στην Πύλη, που βρίσκονταν στην Πόλη παρουσιάζονταν στον εκάστοτε Πατριάρχη με αιτήματα κι οι Πατριάρχες ανταποκρίνονταν σ' αυτά. Όπως, π.χ., έπραξε το 1827 ο τότε Οικουμενικός Πατριάρχης Αγαθάγγελος, ο οποίος αξίωσε από τον αρχιεπίσκοπο Κύπρου Πανάρετο, να πληρωθούν τα σχολάζοντα δάνεια των Σπαρταλήδων προς τον εκεί εξόριστο προκάτοχό του Κυπριανό.

● Όμως ποτέ Οικουμενικός Πατριάρχης δεν είχε επισκεφθεί τη Σπάρτη, ούτε βέβαια και τη Στέγη των Σπαρταλήδων στη Νέα Ιωνία. Κι αυτό που ίσως κανένας δε θα μπορούσε να φανταστεί έγινε! Και, μάλιστα, σε δύο φάσεις!

Το **Σάββατο, 6 Μαΐου 2000**, ύστερα από ειδική πρόσκληση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως **ο Παναγιότατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος επισκέφθηκε τη Σπάρτη** κι ανέπεμψε δεήσεις στους δύο μεγάλους σωζόμενους ναούς, τα Εισόδια της Θεοτόκου και του Γενεσίου της Θεοτόκου. Τον Παναγιότατο προσφώνησε ο Πρόεδρος κος Χάρης Σαπουντζάκης, επί κεφαλής αντιπροσωπείας, στην οποία μετείχαν η τότε Αντιπρόεδρος, κα Πηνελόπη Δουρμούσογλου, ο Ειδικός Γραμματέας, κος Στάθης Ουλκέρογλου, και το μέλος, κος Νίκος Παντελίδης. Το γεγονός προβλήθηκε πλατιά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έκτοτε άρχισε

μια λαμπρά περίοδος στενών σχέσεων της Ενώσεως με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Την **Κυριακή, 29 Σεπτεμβρίου 2002** ο Παναγιότατος ανταποκρίνεται σε πρόσκληση πάλι του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως και **έρχεται στη Στέγη των Σπαρταλήδων**, όπου και, σε πανηγυρική εκδήλωση, ανακηρύσσεται «Επί τιμή Μέγας Ευεργέτης». Ειδικά, για την εκδήλωση αυτή η Ένωση έχει εκδώσει τομίδιο με τις ομιλίες του Προέδρου της, κου Χάρη Σαπουντζάκη, του Μητροπολίτου Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας, κ.κ. Κωνσταντίνου, του τότε Δημάρχου Ν. Ιωνίας, κου Ανδρέα Καφετζή, και βεβαίως του Οικουμενικού Πατριάρχη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μαζί με τον κ. Βαρθολομαίο στην Ένωση ήρθε και ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος, κ.κ. Χριστόδουλος, επικεφαλής μελών της Ιεράς Συνόδου. Ο χώρος της Ενώσεως ήταν οικείος στο Μακαριότατο, αφού, από το βήμα της το 1998, ομίλησε για τον Χρυσόστομο Σμύρνης. Τότε και είχε ανακηρυχθεί «Πρώτο τη τάξει Επίτιμο Μέλος».

Τον Αύγουστο του 2003 το ταξίδι των Σπαρταλήδων στις αξέχαστες πατρίδες ξεκίνησε από την Πόλη με επίσκεψη στο Πατριαρχείο, όπου και τους δέχθηκε ο Οικουμενικός Πατριάρχης και, σε ένδειξη εκτιμήσεως, έστειλε στη Σπάρτη έναν επίσκοπο κι έναν ιερέα για να τελεστεί θεία λειτουργία στους ναούς της.

Η ΕΝΩΣΗ ΣΠΑΡΤΗΣ ΒΡΑΒΕΥΕΙ ΜΕ ΤΟ ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ

● Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 η Ένωση Σπάρτης άρχισε να επιδίδει σε προσωπικότητες ή φορείς, που είχαν σημαντικά συμβάλει στην ανάδειξη του ονόματος της αξέχαστης πατρίδας Σπάρτης μέσω ενεργειών ή υπηρεσιών τους, **ειδικό Μετάλλιο Τιμής** συνοδευόμενο από περγαμηνή. Στο μετάλλιο αποτυπωνόταν ανάγλυφα το λογότυπο του Συλλόγου, ο δωρικός κίονας με τα τριαντάφυλλα.

Σχεδιαστής ήταν ο **Όμηρος Ακιανίδης** και εκτελεστής ο **Νίκος Ακίλογλου**.

Το Μετάλλιο Τιμής απενεμήθη (1985 – 2005)

● Στον Παναγιότατο Οικουμενικό Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίο.

● Στο Μακαριότατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Χριστόδουλο.

● Στο μακαριστό μητροπολίτη Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας Τιμόθεο.

● Στο μητροπολίτη Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ.κ. Κωνσταντίνο.

● Στο μητροπολίτη Πισιδίας κ.κ. Μεθόδιο.

● Στον πρωτοσύγκελο Μεγαρίδος Πανοσιολογιότατο Γερμανό Κυριακίδη.

● Στο μητροπολίτη Λαοδικείας κ.κ. Ιάκωβο.

● Στον Παπαίωακείμ Πεσματζόγλου (μετά θάνατον).

● Στον πρεσβευτή της Κύπρου στην Ελλάδα κ. Φρίξο Κολώτα.

● Στους δημάρχους Ν. Ιωνίας

Γιάννη Δομνάκη

Ηρακλή Γκότση

Πέτρο Μπουρδούκο

Γεώργιο Περτσεμλίδη

Ανδρέα Καφετζή

Γιάννη Χαραλάμπους

● Στο δήμαρχο Σπαρτιατών κ. Δημοσθένη Ματάλα και το Δημοτικό Συμβούλιο Λακωνίας.

● Στο ναύαρχο, αρχηγό του Στόλου Νικόλαο Θεμελίδη.

● Στον ιδρυτή του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού Λάζαρο Εφραίμογλου.

● Στους διατελέσαντας Προέδρους της Ενώσεως Ιορδάνη Δημητριάδη και Φώτιο Ουλκέρογλου (μετά θάνατον).

● Στους εκ των πρωτεργατών της Ενώσεως: Αβραάμ Καχραμάνο, Βασίλη Ακιανίδη, Παντ. Παντελίδη, Σταύρο Στύλογλου, Ευστ. Μηναΐδη, Περικλή Παπάζογλου (μετά θάνατον).

● Στους: Χαρίκλεια Γαβρ. Τσακίρη, Μηνά Εφραίμογλου, Στάθη Ουλκέρογλου.

● Στους ευεργέτες Αθηνά Νικολαΐδου, Γιώργο Περτσεμλίδη, Πρόδρομο και Αικατερίνη Γρηγοριάδου, Γιώργο Παγιασλή.

● Στο Βάσο Βογιατζόγλου (δύο φορές: η πρώτη για το συγγραφικό του έργο και η δεύτερη για την προσφορά κοινωνικού έργου στους σεισμούς του 1999).

● Στο Βασίλη Βασιλειάδη (ζωγράφο).

● Στη Σχολή Σαπουντζάκη για τα 70χρονά της.

● Στο συνθέτη Άκη Σμυρναίο, το συγγραφέα Στρατή Ευστρατιάδη, το ζωγράφο Χρήστο Καμπούρογλου, το σκηνοθέτη – ηθοποιό Πολύκαρπο Πολυκάρπου.

● Στο Φίλιππο Νικολαΐδη – Τσενέογλου (μετά θάνατον).

● Στο Λεωνίδα Βογιατζόγλου και το Νίκο Αρναούτογλου.

● Στους δημοσιογράφους: Σωκράτη Σινανίδη, Μακάριο Σινανίδη και Σωκράτη Ουλκέρογλου (μετά θάνατον) καθώς και τους Αικατερίνη Μυστακίδου, Βασ. Κιλλεκίδη, Αντιγόνη Λουκανίδου, Νατάσα Δομνάκη, Άρη Νικολαΐδη.

● Στην Ένωση Σμυρναίων Αθηνών.

● Στην Εστία Νέας Σμύρνης.

● Στο Σύλλογο Νησίου Πισιδίας.

● Στο Σύνδεσμο Αλαγιωτών.

● Στην Εστία Νέας Ιωνίας.

● Στην Αδελφότητα Ινεπολιτών – Κασταμονιτών.

● Στην Ένωση Παλαιών Προσκόπων.

Η Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας τιμήθηκε στο διάστημα αυτό από

● Την Ακαδημία Αθηνών για την 60χρονη προσφορά της στο Μικρασιατικό Πολιτισμό (1992)

- Το Δήμο Νέας Ιωνίας
- Την Ένωση Σμυρναίων
- Το Υπουργείο Αιγαίου
- Το Σερβικό Ερυθρό Σταυρό
- Το Σύνδεσμο Αλαγιωτών
- Την Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδας
- Την Εστία Νέας Ιωνίας
- Την Εστία Νέας Σμύρνης
- Τον Όμιλο Φιλάθλων Νέας Ιωνίας
- Το Φυσιολατρικό όμιλο Νέας Ιωνίας
- Το Κέντρο Σπουδής και Ανάδειξης Μικρασιατικού Πολιτισμού

Η Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας βράβευσε νέους Πισίδες και μη για την εισοδό τους σε Α.Ε.Ι. – Τ.Ε.Ι.

Στο διάστημα μεταξύ 1994 – 2000 η Ένωση Σπάρτης Μ. Ασίας βράβευσε με ειδικό χρηματικό βραβείο εισαχθέντες σε Α.Ε.Ι – Τ.Ε.Ι. της χώρας, κατόπιν σχετικής προκήρυξης, για κάθε έτος και αντίστοιχων δηλώσεων ενδιαφέροντος. Αυτοί ήταν:

1994	Ακιανίδης Εμμανουήλ
	Κονταράτος Γεώργιος
	Μπαραλού Ευαγγελία
	Παπάζογλου Λουκία

- Παρίση Εριφίλη
Ραυτοπούλου Ευαγγελία
Σαπουντζάκη Ειρήνη
Σπυροπούλου Θεοδώρα
- 1995**
- Αθανασίου Ειρήνη
Εσόγλου Αικατερίνη
Θεμελίδης Χρήστος
Κατιρτζόγλου Ερμιόνη
Μωραλόγλου Δημήτριος
Χατόγλου Ν. Θεοδοσία
Ευθυμίου Άννα
- 1996**
- Βράτιμος Αθανάσιος
Ελμαλόγλου Κ. Ιωάννα
Ευθυμίου Ευστράτιος
Μαυροσκότη Αλίκη Θεοδ.
Μωραλόγλου Ανθή
Παντελίδη Ανδρονίκη
Παπάζογλου Μαρίνα
Παρμαξίζογλου Νικόλαος
- 1997**
- Βογιατζόγλου Β. Λήδα
Δημητρίου Χαράλαμπος
Εσόγλου Ι. Μελίνα
Ιωσηφίδης Θεολόγος
Καπλανίδης Μιλτιάδης
Κόκκινος Ιάσων
Μανωλόπουλος Παναγιώτης

Μαρίνογλου Μιχαήλ
Παγιασλής Ιπποκράτης
Πάρλαλης Σταύρος
Τυλιγάδα Νικολέττα
Τριανταφυλλίδης Λάζαρος
Τσόγιας Λεωνίδα
Χατόγλου Κλ. Ελένη

1998

Βογιατζόγλου Λ. Μαριάνθη
Γουναρίδης Γεώργιος
Γουναρίδης Ηλίας
Δημοπούλου Ευγενία
Ζομπανάκης Ανδρέας
Μαντζουράνης Μάρκος
Μανωλόπουλος Ευάγγελος
Μαυρίδη Γεσθημανή
Μακρίδου Ειρήνη
Μακρίδου Ουρανία
Μπαλτατζή Ελπινίκη
Μπαλτατζής Μηνάς
Παπαγερασίμου Ιωάννης
Παπαθανασίου Άρης
Πάρλαλης Ελευθέριος
Πεσματζόγλου Ιωάννης
Πολυχρονιάδη Ελένη
Σερέφογλου Σοφία
Σερέφογλου Ευαγγελία

- Ταμπάκης Βασίλειος
Βογιατζόγλου Β. Κυβέλη
1999 Ακιανίδης Ν. Αλέξανδρος
Βογιατζόγλου Α. Ηλίας
Ιωάννου Παναγιώτης
Δημοπούλου Ευαγγελία
Μαρίνογλου Αφροδίτη
Μαυροσκότη Ζωή
Παπαλεξάνδρου Μάριος
Τρίγκατση Ελένη
Καραντώνα Μαρία
Καχραμάνογλου Ελ.
Γεωργουδάκης Γ.
2000 Αναστασιάδου Ευλαμπία
Αναστασιάδου Αναστασία
Βογιατζόγλου Νικόλαος
Γουναρίδου Δήμητρα
Ζερβού Νίκη
Κονταξόπουλος Μενέλαος
Παναγιώτογλου Μαρία
Πολυχρονιάδης Κων/νος
Σαββίδης Σαββας
Τουζόπουλος Βασίλειος
Ιωάννου Ευσταθία
Βουγιούκας Γεώργιος
Ελμαλόγλου Λάζαρος

Συνολικά βραβεύτηκαν 84 Πισιδικής καταγωγής και 40 μη Πισιδικής καταγωγής νέοι και νέες. Όλα τα βραβεία δίνονταν **στη μνήμη των Μεγάλων Ευεργετών:**

- Μαρίκας Ηλιάδη
- Ευάγγελου Ελλέζογλου
- Δαμιανού Γεωργιάδη
- Γαβριήλ και Χαρίκλειας Τσακίρη
- Κλειώς Μητσάκου